

มมมอเนอิทธิ

1 ตุลาคม - ธันวาคม 2545

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1

สิทธิชุมชนในสังคมไทย

ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา สิทธิชุมชนเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของสาธารณชนอย่างกว้างขวาง นักวิชาการกลุ่มทำงานด้านสิทธิมนุษยชน และประชาสังคม ได้เคลื่อนไหว เรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐยอมรับว่า ชุมชนมีสิทธิที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดการ หรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันรับรอง

อย่างไรก็ดี ยังคงเกิดสภาวะความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน กับประชาชน นับตั้งแต่กรณีป่าชุมชน ปัญหาการใช้ที่ดินจังหวัดลำพูน จนถึงโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ เช่น โครงการโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนจากถ่านหิน หินกรูด-บ่อนอกหรือ โครงการ

ศ.เสน่ห์ จามริก

ท่าอสงก้าชและโรงแยกก้าชธรรมชาติ ไทย-มาเลเซีย

ศ.เสน่ห์ จามริก ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งทำงานด้านสิทธิชุมชนมาโดยตลอดและปัจจุบันเป็นผู้ประสานงานโครงการวิจัยเรื่อง “สิทธิชุมชนศึกษา” ซึ่งสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ให้ความเห็นถึงเรื่องสิทธิชุมชนและสถานการณ์ในประเทศไทยไว้ ดังนี้

สิทธิชุมชนเป็นสิทธิสากลที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอื่นๆ

“สิทธิชุมชน” ถือเป็นสิทธิมนุษยชนที่เป็นสากล และเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิใน

สารบัญ

สิทธิชุมชนในสังคมไทย	1
หมู่บ้านปรอง อ.สิเกา: การสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อพิทักษ์สิทธิในการพัฒนา	4
โครงการจัดตั้งกองทุนป่าไม้เขตร้อนของสหรัฐ และผลกระทบต่อประเทศไทย	6
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	10
การประมุลอดอว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน	12
บุสรก่อน	15

สิทธิชุมชนในสังคมไทย

การมีและดำรงชีวิต รวมถึงสิทธิในการกำหนดใจและการพัฒนาตนเอง

ชีวิตของคนไทยในชนบทขึ้นอยู่กับฐานทรัพยากร ซึ่งเป็นเสมือนระบบหล่อเลี้ยงชีวิตของผู้คนในการดำรงชีวิต เป็นเรื่องของสิทธิในการมีชีวิตอยู่ ดังนั้น สิทธิชุมชนที่จะดูแลและใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรในท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐาน และถือว่าเป็นสิทธิของกลุ่ม (group's right) ที่ประชาชนต้องร่วมกันเพื่อคุ้มครองสิทธิของตนเองด้วย

หากจะเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพของสังคมตะวันตกแล้ว สิทธิในทรัพย์สินที่ได้รับความสำคัญ และเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องเสรีภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ก็มีได้อยู่โดยลำพัง จอห์น ล็อกกล่าวไว้ว่ามนุษย์นำสิ่งต่างๆ จากธรรมชาติมาเป็นของตนเรียกว่า “ทรัพย์สิน” เมื่อมีการสะสมขึ้น ก็เรียกว่า “ทุน” บรรษัทข้ามชาติได้ใช้เงินลงทุน

ไปที่ต่างๆ ทั่วโลก เรียกว่าเป็นเสรีภาพทางเศรษฐกิจ นั่นก็คือเสรีภาพของทุน แต่ผมขอแย้งว่าเสรีภาพทางเศรษฐกิจหรือสิทธิในทรัพย์สินไม่ได้อยู่ได้ด้วยตนเอง แต่มีพื้นฐานจากสิทธิในการมีชีวิตอยู่ สิทธิของกลุ่มก็เกิดขึ้นในตะวันตกเช่นกัน ผู้ใช้แรงงานก็มารวมตัวกันเป็นสหภาพเพื่อร่วมกันคุ้มครองสิทธิของตนเอง

สิทธิของคนกลุ่มน้อยควรต้องได้รับการเคารพ

ในประเทศไทย มักมีปัญหาคความขัดแย้งเรื่องโครงการสาธารณะขนาดใหญ่ ระหว่างประชาชนในท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบ กับหน่วยราชการ รวมทั้งคนจำนวนหนึ่งเห็นว่าคนส่วนน้อยควรยอมเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมนั้น ศ.เสนีย์ เห็นว่า “เสียงของประชาชนส่วนใหญ่

ชีวิตของคนไทยในชนบทขึ้นอยู่กับฐานทรัพยากร ซึ่งเป็นเสมือนระบบหล่อเลี้ยงชีวิตของผู้คนในการดำรงชีวิต เป็นเรื่องของสิทธิในการมีชีวิตอยู่ ดังนั้น สิทธิชุมชนที่จะดูแลและใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรในท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐาน...

เสียงของประชาชนส่วนใหญ่นับได้ ถือเป็นสิ่งชี้ขาดในทุกรุ่น เพราะเสียงส่วนน้อยต้องได้รับการเคารพเช่นกัน

การตัดสินใจโครงการสาธารณะใดๆ คนกลุ่มน้อยจะต้องได้รับสิทธิในการแสดงความเห็นก่อน ซึ่งถือเป็นแนวคิดสำคัญของปรัชญาสาธารณะร่วมกับ

มิได้ถือเป็นสิ่งชี้ขาดในทุกรุ่น เพราะเสียงส่วนน้อยต้องได้รับการเคารพเช่นกัน”

ความขัดแย้งในลักษณะดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นเฉพาะในประเทศไทย แต่เกิดขึ้นทั่วโลก ชนพื้นเมืองดั้งเดิมในบางประเทศ ได้รับสิทธิจากการเรียกร้องให้โครงการใดๆ ที่รัฐบาลหรือเอกชนจะดำเนินการในพื้นที่ที่จะกระทบต่อฐานทรัพยากร ต้องได้รับความยินยอมจากชนพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ก่อน

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็ได้ประกันสิทธิดังกล่าวไว้เช่นกันว่า รัฐบาลต้องจัดระชาพิจารณ์ ประชาชนมีสิทธิได้รับทราบถึงโครงการพัฒนาที่จะกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ สิทธิที่จะจัดการทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นการประกันสิทธิชุมชน การตัดสินใจโครงการสาธารณะใดๆ คนกลุ่มน้อยจะต้องได้รับสิทธิในการแสดงความคิดเห็นก่อน ซึ่งถือเป็นแนวคิดสำคัญของปรัชญาสาธารณะร่วมกัน

เวายังขาดกฎหมายลูกที่จะรองรับมาตราต่างๆ ของรัฐธรรมนูญในการคุ้มครองสิทธิชุมชน ในขณะที่เดียวกัน กระบวนการปฏิรูประบบราชการ หน่วยงานต่างๆ ยังคงต้องปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพสิทธิชุมชนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และพลังงาน และกรมป่าไม้

สิทธิชุมชนมิได้เป็นกฎเกณฑ์ที่ตายตัว แต่เป็นกระบวนการที่เป็นพลวัต หรือไปอยู่มั่งที่สังคมหรือประชาชน ได้เรียนรู้ร่วมกัน

กิจกรรมของไทยต้องเชื่อมต่อกับประชาคมโลก

ในระบบของสหประชาชาติก็มีการเคลื่อนไหวในเรื่องดังกล่าว ทั้งในเรื่องที่มีพันธกรณีทางกฎหมาย เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 169 ซึ่งรับรองสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิมในการจัดการทรัพยากรของตนเอง และทั้งที่ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย เช่น ร่างปฏิญญาว่าด้วยชนพื้นเมืองดั้งเดิม ซึ่งรับรองสิทธิในการกำหนดใจตนเอง รวมถึงสิทธิในการเป็นเจ้าของและใช้ทรัพยากรของตนเอง สิ่งที่เกิดขึ้นในประเทศไทยควรต้องเชื่อมโยงกับความเคลื่อนไหวทั้งในระดับภูมิภาคและระดับระหว่างประเทศ

“สิทธิมนุษยชน” เป็นกระบวนการที่เป็นพลวัต เป็นการเรียนรู้ทางสังคมร่วมกัน

ทุกคนควรตระหนักว่า สิทธิมนุษยชนมิได้เป็นกฎเกณฑ์ที่ตายตัว แต่เป็นกระบวนการที่เป็นพลวัต หรือไม่อยู่นิ่ง ที่สังคมหรือประชาชนได้เรียนรู้ร่วมกัน หากเรามองย้อนประวัติศาสตร์ จะพบว่า การเคารพสิทธิของปัจเจกบุคคลนั้น เกิดจากการเคลื่อนไหวของประชาชนร่วมกัน เช่นเดียวกับสิทธิชุมชนในปัจจุบัน ที่ประชาชนกำลังร่วมกันเคลื่อนไหวให้มีการตระหนักและเคารพสิทธิดังกล่าวให้มากขึ้น

รัฐธรรมนูญมิได้เป็นสูตรสำเร็จที่จะประกันสิทธิชุมชน ประชาชนต้องร่วมกันต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิของชุมชน ประชาชนจะต้องร่วมกันทำงานและเรียนรู้ที่จะแสดงสิทธิของตน ซึ่งเป็น “กระบวนการ” ที่สำคัญที่จะทำให้สิทธิชุมชนได้รับการยอมรับ

ปัจจุบันประเทศไทยของเรากำลังเผชิญหน้ากับกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นกระแสที่เราคงไม่อาจปฏิเสธได้ แม้ว่าประโยชน์ที่ได้รับจะมีมากมาย เช่น การทำให้ประชาคมโลกเข้าใจกันมากขึ้น การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี เนื่องจากไม่มีข้อจำกัดทางด้านภาษาผ่านข้อมูลแต่ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์นี้ โดยเฉพาะสิทธิในการพัฒนา ก็มีให้พบเห็นเป็นจำนวนมากเช่นกัน

สิทธิในการพัฒนา คือสิทธิของประชาชนที่จะกำหนดความต้องการ หรือทิศทางในการพัฒนาของตนเอง และโอกาสที่จะพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งการปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และฐานทรัพยากรธรรมชาติ ท้องถิ่น ซึ่งมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตและคุณภาพชีวิตของผู้คนในชุมชน

แม้ว่าสิทธิในการพัฒนาอาจจะยังไม่เป็นที่คุ้นเคยนัก แต่ก็นับเป็นเรื่องที่น่าติดตาม เนื่องจากผลกระทบของการละเมิดสิทธิประเภทนี้ มีผลต่อวิถีชีวิตประชาชนไทยเป็นจำนวนมากมาย โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในชนบทประมาณ 3 ใน 4 ของประเทศ หรือกว่า 40 ล้านคนเลยทีเดียว

อย่างไรก็ตาม ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ได้เกิดปรากฏการณ์ใหม่ที่ชัดเจน ที่ประชาชนสามารถรวมตัวกันในระดับท้องถิ่นเพื่อพิทักษ์รักษาสิทธิในการพัฒนาของตนเอง และชุมชนได้อย่างดี โดยเฉพาะกรณีที่เป็นรูปธรรมที่เกิดขึ้นในอำเภอสิเกา จ.ตรัง ก็นับเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าสิทธิในการพัฒนาจะเกิดขึ้นได้จะต้องเกิดจากการช่วยกันสนับสนุนการพัฒนาตั้งแต่ฐานรากสุดของสังคมไทย กล่าวคือ องค์การชุมชนท้องถิ่นในระดับหมู่บ้านจะต้องมีความเข้มแข็งรวมพลังกันโดยมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาในชุมชนของตน

ความเป็นอยู่แต่เดิมของชาวประมงพื้นบ้านในหลายหมู่บ้านที่อำเภอนี้มีความเป็นอยู่ที่แร้นแค้น เนื่องจากผู้มีอิทธิพลได้ตัดป่าชายเลนเพื่อเฝ้าถ่านขาย และได้นำเรือใหญ่มาลากุ้ง หอย ปู ปลาบริเวณชายฝั่ง ครอบงำทะเลเสียหาย ดังนั้น เมื่อป่าชายเลนและหญ้าทะเลถูก

หมู่บ้านประมง อ.สิเกา: การสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อพิทักษ์สิทธิในการพัฒนา

ทำลายสัตว์น้ำก็ไม่มีที่อยู่อาศัยทำให้ชาวประมงไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ทางออกของกรณีนี้คือ การที่ชาวบ้านมารวมตัวกัน โดยการสนับสนุนของสมาคมหยาดฝน ซึ่งเป็นองค์การพัฒนาเอกชน และเริ่มการสร้างกระชังเพื่อเลี้ยงปลา ทำให้ชาวบ้านสนใจ และมีรายได้เพิ่มขึ้น ต่อมาจึงสอดแทรกความรู้เรื่องระบบนิเวศที่มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำ ทำให้สามารถดูแลรักษาป่าชายเลนและหญ้าทะเลไว้ได้ ทรัพยากรสัตว์น้ำกลับมาบริบูรณ์เหมือนเดิม ส่งผลให้ชาวบ้านหลุดพ้นจากความอดอยากยากจน และสิทธิในการพัฒนาตนเองได้รับการฟื้นฟู อีกทั้งสามารถดูแลทรัพยากรชายฝั่งทะเลอันดามัน และชุมชนเหล่านี้เริ่มมีความเข้มแข็ง ได้สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงออกไปตลอดชายฝั่งทะเลภาคใต้

กรณีที่เกิดขึ้นที่อำเภอสิเกา จ.ตรัง นับเป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งที่หยิบยกขึ้นมา และก็เป็นที่น่ายินดีที่ในปัจจุบัน หลักการแก้ปัญหาการถูกละเมิดของสิทธิในการพัฒนา โดยการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และได้พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชน ที่ซึ่งเป็นแหล่งในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่แท้จริง เห็นผลจริง โดยในปัจจุบันมีศูนย์เหล่านี้เป็นจำนวนมากกว่า 1,000 แห่งทั่วประเทศไทย มากไปกว่านั้นในอนาคตหากเครือข่ายมีความเข้มแข็ง และสามารถเชื่อมต่อกับเครือข่ายประชาสังคมในประเทศอื่นๆ ทั่วโลกได้ ก็จะเกิดสิ่งที่เรียกว่าเครือข่ายประชาสังคมโลก (Global Civil Society) ซึ่งจะ

เป็นเสมือนเกราะป้องกันประชาชนในโลกใบใหญ่ได้

ท้ายที่สุด จะเห็นได้ว่า ความเข้มแข็งจากการรวมตัว ด้วยพลังสามัคคี ประกอบกับความตั้งใจจริงที่จะพัฒนาชุมชนของคนในชุมชนนั้นๆ เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้สามารถเป็นแรงผลักดัน สนับสนุน และสามารถปกป้องคุ้มครองสิทธิในการพัฒนา เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง และสามารถต่อสู้กับกระแสบริโภคนิยมที่กำลังทำลายสิ่งแวดล้อม ฐานทรัพยากรของประชาชน และที่สำคัญละเมิดสิทธิในการพัฒนาของชุมชนได้เป็นอย่างดี

กรณีที่เป็นรูปธรรมที่เกิดขึ้นในอำเภอสิเกา จ.ตรัง ก็นับเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าสิทธิในการพัฒนา จะเกิดขึ้นได้ จะต้องเกิดจากการช่วยกันสนับสนุนการพัฒนาตั้งแต่ฐานรากสุดของสังคมไทย

หลักการเกิดเป็นทางการถูกละเมิดของสิทธิในการพัฒนา โดยการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งมีจำนวนเพิ่มขึ้น และได้พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชน ที่ซึ่งเป็นแหล่งในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่แท้จริง เห็นผลจริง โดยในปัจจุบัน มีศูนย์เหล่านี้เป็นจำนวนมากกว่า 1,000 แห่งทั่วประเทศไทย

สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา เป็นองค์กรที่ดำเนินการโดยไม่หวังผลกำไร เพื่อสนับสนุนการรวมตัวของชุมชนท้องถิ่น หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติมโปรดติดต่อ

นายแพทย์พลเดช ปิ่นประทีป
ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาประชาสังคม
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วัฒนาประธานมูลนิธิ)
693 ถ.บำรุงเมือง เขตป้อมปราบ 10100
โทรศัพท์ 0 2621 7810 -2

มูลนิธิหยาดฝน เป็นองค์การภาคเอกชนที่ทำงานด้านการพัฒนาและสิ่งแวดล้อม หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติมโปรดติดต่อ

นายพิสิษฐ์ ชูญาเสนาะ
16/4 ถ.รัชจันทน์ อำเภอเมือง จ.ตรัง 92000
โทรศัพท์ 0 7521 9737, 0 7521 4707
yadfon@loxinfo.co.th

โครงการจัดตั้งกองทุนป่าไม้เขตร้อน ของสหรัฐ และ ผลกระทบต่อประเทศไทย

ร.ศ. ดร. จักรกฤษณ์ ครอบพจน์

ในปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ยื่นข้อเสนอที่จะผ่อนปรนหนี้เงินกู้ที่ประเทศไทยเป็นหนี้สหรัฐ เพื่อนำมาสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนป่าไม้เขตร้อน แต่นักวิชาการและองค์การพัฒนาเอกชนจำนวนมากได้คัดค้าน และทั่วถึงถึงสาระสำคัญของความตกลงและนัยต่อประเทศไทย ด้วยข้อคัดค้านดังกล่าว จึงทำให้โครงการจัดตั้งกองทุนดังกล่าวต้องระงับไป

ข้อเสนอโครงการนี้เกิดขึ้นเนื่องจากสภาคองเกรสของสหรัฐได้ตรากฎหมายฉบับหนึ่ง เรียกว่า “US Tropical Forest Conservation Act (TFCA) of 1998” ซึ่งให้อำนาจรัฐบาลสหรัฐผ่อนปรนภาระหนี้ของประเทศกำลังพัฒนาที่กู้ยืมจากสหรัฐ การปลดหนี้ภายใต้โครงการนี้ มิได้กระทำในลักษณะให้เปล่า หากแต่ได้กำหนดเงื่อนไขให้ประเทศลูกหนี้จะต้องยินยอมให้รัฐบาลสหรัฐมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ

กฎหมาย TFCA ได้กำหนดให้มีการจัดทำความตกลงระหว่างสหรัฐกับประเทศลูกหนี้ เพื่อจัดตั้งกองทุนสำหรับการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าในประเทศลูกหนี้ และให้มีคณะกรรมการชุดหนึ่งเรียกว่า “Tropical Forest Conservation Board” เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการกองทุน คณะกรรมการดังกล่าวประกอบด้วยกรรมการ 9 คน เป็น

ตัวแทนของรัฐบาลลูกหนี้ 2 คน ตัวแทนรัฐบาลสหรัฐ 2 คน และตัวแทนจากองค์กรพัฒนาเอกชน ชุมชน และนักวิชาการอีก 5 คน โดยการแต่งตั้งต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลสหรัฐ

เป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศลูกหนี้ที่สหรัฐได้นำเอาความตกลงนี้ไปใช้หรือได้รับข้อเสนออันล้วนแต่เป็นประเทศที่เป็นแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญ เช่น บังกลาเทศ ศรีลังกา เปรู ไทย ฯลฯ ซึ่งต่างมีข้อจำกัดด้านศักยภาพทางเทคโนโลยีชีวภาพที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพในป่าเขตร้อนของตน โดยเฉพาะเรื่องยาและอาหาร

กฎหมาย TFCA และร่างความตกลงจัดตั้งกองทุนป่าเขตร้อน ได้กำหนดประเภทกิจกรรมที่จะได้รับการสนับสนุนจากกองทุนไว้หลายประการ ทั้งที่เป็นกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ และกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ โดยเฉพาะการทำบัญชีทรัพยากรในป่า การศึกษาวิจัยเพื่อประเมินประสิทธิภาพทางยาของพืชในป่าเพื่อใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น การเก็บและวิเคราะห์ตัวอย่าง ฯลฯ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่ถูกควบคุมโดยกฎหมายของประเทศต่างๆ ดังนั้น การให้อำนาจแก่คณะกรรมการบริหารกองทุนเช่นนี้ จึงมีผลกระทบต่อ

อำนาจอธิปไตยของประเทศลูกหนี้เป็นอย่างมาก

การแย่งชิงจกฉวยทรัพยากรชีวภาพมีความเข้มข้นดุเดือดมากในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นกับประเทศต่างๆ มักจะมีสหรัฐเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเกือบทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นกรณีเรื่องข้าวบาสมาดิของอินเดีย ข้าวหอมมะลิของไทย กรณีสิทธิบัตรสะเดาและขมิ้นชันของอินเดีย สิทธิบัตรเซลล์และดีเอ็นเอของชาวเกาะโซโลมอนและประเทศอื่นๆ

ในช่วงที่ผ่านมา ประเทศที่มีป่าเขตร้อนต่างตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรชีวภาพที่ตนมีอยู่ และได้ออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้น ดังเช่นประเทศไทยได้ตรา พ.ร.บ. คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ร.บ. ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยฯ และออกระเบียบกรมป่าไม้ห้ามการเก็บรวบรวมทรัพยากรในป่าโดยมิได้รับอนุญาต ดังนั้น การทำความตกลงร่วมมือในระดับรัฐบาล เช่น การเสนอความช่วยเหลือในรูปแบบเงินทุนดังกล่าวของสหรัฐ จะทำให้นักวิจัยและบริษัทข้ามชาติ สามารถเลี่ยงกฎหมายและระเบียบทั้งหมดที่ประเทศต่างๆ มีอยู่ได้ในครั้งเดียว

นอกจากนี้กฎหมาย TFCA ยังถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของสหรัฐในประเด็นปัญหาโลกร้อนและปฏิบัติการเรือนกระจก โดยอ้างว่ากองทุนนี้จะสนับสนุน

กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ป่าเขตร้อน เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมในชั้นบรรยากาศโลกอีกด้วย

การสร้างความตกลงและผลกระทบของไทย

สาระร่างความตกลงได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยจากโครงการกองทุนป่าเขตร้อน ซึ่งอาจจำแนกได้เป็น 2 ประการ คือ (1) ผลกระทบต่อการบริหารจัดการป่าไม้ และ (2) ผลกระทบต่อไทยในการเข้าร่วมพิธีสารเกียวโต

ประการแรก คณะกรรมการกองทุนที่มีตัวแทนของสหรัฐฯ ได้ถูกกำหนดให้มีอำนาจกว้างขวาง และสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นอิสระ ปลอดภัยจากการควบคุมของรัฐบาลไทย นอกจากนี้ คณะกรรมการยังสามารถกำหนดหลักเกณฑ์การอนุมัติเงินและการคัดเลือกบุคคลหรือบริษัทที่อาจได้รับเงินทุนและเข้าดำเนินการตามวัตถุประสงค์ประสงค์ของกองทุน

ร่างความตกลงยังได้กำหนดประเภทกิจกรรม ที่ จะได้รับการสนับสนุนจากกองทุนนี้ไว้หลายลักษณะด้วยกัน ที่สำคัญคือ การพิจารณาอนุมัติเงินสำหรับกิจกรรมที่เป็นการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากป่าไม้ของไทย ไม่ว่าจะเป็น

จะเป็นกิจกรรมการสำรวจลักษณะเฉพาะของป่าในพื้นที่ต่างๆ การศึกษาวิจัยและปกป้องพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยชนิดพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตและที่มีความหลากหลายของชนิดพันธุ์สูง การฟื้นฟู ปกป้อง และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ ซึ่งคำว่า “การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน” (sustainable use) ที่เขียนไว้ในร่างความตกลงนั้น มีความหมายที่กว้างมาก โดยรวมถึงการล่าสัตว์ การประมง การเลี้ยงสัตว์ ในพื้นที่ป่าด้วย

นอกจากนี้ คณะกรรมการกองทุนยังอำนาจอนุมัติเงินทุนเพื่อกิจกรรมการวิจัย เพื่ออนุรักษ์ประสิทธิภาพทางยาของพืชในป่าเพื่อใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น การเก็บและวิเคราะห์ตัวอย่าง ฯลฯ ซึ่งทั้งหมด ล้วนเป็นกิจกรรมที่เรียกว่า “bioprospecting” ซึ่งหมายถึงการสำรวจเก็บรวบรวมตัวอย่างของสิ่งมีชีวิตเพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัย อันเป็นกิจกรรมขั้นต้นของการศึกษาด้านเทคโนโลยีชีวภาพ ที่เป็นขอบเขตการวิจัยที่รัฐบาลสหรัฐฯ ให้ความสำคัญและให้การสนับสนุน

ร่างความตกลงกำหนดด้วยว่า สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุน ให้เป็นไปตามกฎหมายของทั้งสองประเทศ ซึ่งทำให้เข้าใจได้ว่า สหรัฐต้องการให้มีการขอรับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับการประดิษฐ์ที่พัฒนาจากพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ที่สำรวจและรวบรวมจากป่าของไทย เพราะการกำหนด

ให้มีทรัพย์สินทางปัญญาตามกฎหมายของทั้งสองประเทศ ย่อมหมายถึงการกำหนดให้เป็นไปตามกฎหมายสหรัฐฯด้วย

ดังเป็นที่รู้กันว่ากฎหมายของสหรัฐฯนั้นคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในสิ่งมีชีวิตในทุกรูปแบบ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น ประเทศไทยก็จะเรียกร้องอ้างสิทธิในพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ของไทยไม่ได้ เนื่องจากรัฐบาลไทยเป็นผู้ยินยอมให้สหรัฐฯเข้ามาเก็บรวบรวมและศึกษาวิจัยทรัพยากรชีวภาพในป่าของไทยเอง

ประการที่สอง ปัญหาโลกร้อนเป็นเป้าหมายอีกประการที่สหรัฐฯจะได้ประโยชน์จากกองทุนนี้ เป็นที่ทราบกันดีว่า สหรัฐเป็นประเทศที่มีปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด แต่ไม่เคยมีการควบคุมอย่างจริงจัง แม้ว่า จะเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Convention on Climate Change) ก็ตาม ดังจะเห็นได้จากท่าทีของสหรัฐฯที่จะไม่เข้าร่วมลงนามให้สัตยาบันในพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol on Global Warming)

เป็นที่น่าสังเกตว่า กฎหมาย TFCA ของสหรัฐฯได้ถูกตราขึ้นเมื่อเดือนกรกฎาคม 2541 ภายหลังจากการจัดทำพิธีสารเกียวโตในปี 2540 สหรัฐมองว่าพิธีสารดังกล่าวสร้างภาระต้นทุน รวมทั้งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของภาคอุตสาหกรรมและการบริโภคของสหรัฐฯ จึงตัดสินใจที่จะไม่เข้าร่วม ถึงแม้ว่าจะถูกกดดันและได้รับการคานาหนีจากสังคมโลกเป็นอย่างมากก็ตาม การทำความตกลงจัดตั้งกองทุนป่าไม้เขตร้อนกับประเทศต่างๆ จึงเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่ทางออกของปัญหานี้ เพราะสหรัฐฯจะได้ประโยชน์ทั้งสองทาง ไม่ว่าจะเข้าร่วมเป็นสมาชิกในพิธีสารเกียวโตหรือไม่

ถ้าสหรัฐฯไม่เข้าร่วมในพิธีสารเกียวโต กิจกรรมการอนุรักษ์ป่าที่ทำในประเทศคู่สัญญาจากเงินกองทุนภายใต้ความตกลงนี้จะถูกใช้เป็นเหตุผลสนับสนุนความชอบธรรมของสหรัฐฯที่จะไม่เข้าร่วมในพิธีสารเกียวโต โดยสามารถกล่าวอ้างได้ว่าสหรัฐฯสามารถดำเนินกิจกรรมที่ช่วยบรรเทา

แก้ไขปัญหาลกร้อนได้โดยไม่ต้องให้สัตยาบันเข้าร่วมในพิธีสาร

และถ้าสหรัฐฯตัดสินใจเข้าร่วมในพิธีสารเกียวโต สหรัฐจะสามารถนำเอากิจกรรมการอนุรักษ์ป่าในประเทศต่างๆ ตามความตกลงกองทุนป่าไม้เขตร้อน ซึ่งเป็นเงินสนับสนุนของสหรัฐฯ ไปคิดเครดิตภายใต้กลไกของพิธีสารเกียวโต ที่เรียกว่ากลไกการพัฒนาที่สะอาด (Clean Development Mechanism) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศกำลังพัฒนา และช่วยให้ประเทศที่พัฒนาแล้วสามารถดำเนินการตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในพิธีสาร ตัวอย่างเช่น ถ้าสหรัฐมีพันธกรณีต้องลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลง 50 หน่วย เมื่อสหรัฐสามารถไปสร้างแหล่งดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในประเทศกำลังพัฒนา คิดเป็นปริมาณก๊าซ 30 หน่วย ปริมาณที่สหรัฐต้องลดลงก็เหลือเพียง 20 หน่วย ซึ่งจะไม่กระทบต่อภาคอุตสาหกรรมของสหรัฐฯเท่าใดนัก

แม้ว่าในขณะนี้ ประเทศไทยจะยังไม่ มีพันธกรณีที่จะต้องลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก แต่เมื่อพิจารณาจากอัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อจำนวนประชากรแล้วปรากฏว่าอัตราการปล่อยก๊าซของประเทศไทยมีค่าใกล้เคียงกับระดับเฉลี่ยของโลก (ประมาณ 3 ตัน/คน/ปี) ดังนั้นในระยะยาว ประเทศไทยอาจจะต้องถูกผูกพันให้ลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และพิธีสารเกียวโตมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ถ้าไทยร่วมลงนามในความตกลงป่าไม้เขตร้อน โดยนำเงินกองทุนมาใช้เพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้ สหรัฐคงไม่ยินยอมให้ประเทศไทยนำเอาพื้นที่ป่าที่เพิ่มขึ้นหรือรักษาไว้โดยอาศัยเงินกองทุนไปใช้ประโยชน์ในกลไกต่างๆ ภายใต้อาณัติของพิธีสารเกียวโตอย่างแน่นอน พูดังๆ ก็คือ ประเทศไทยได้ยินยอมยกประโยชน์ในการคิดเครดิตตามพิธีสารเกียวโตจากป่าของไทยให้แก่สหรัฐฯ โดยผ่านความตกลงจัดตั้งกองทุนป่าเขตร้อนนี้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการ 11 คน ซึ่งวุฒิสภาเลือกจากบัญชีรายชื่อบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมจำนวน 22 คน ซึ่งเสนอโดยคณะกรรมการสรรหาที่เป็นอิสระ มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

อำนาจหน้าที่

พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการไว้สรุปได้ดังนี้

- 1) ส่งเสริมการเคารพและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ
- 2) ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการแก้ไขที่เหมาะสม
- 3) เสนอแนะนโยบายและการแก้ไขกฎหมายเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
- 4) ส่งเสริมการศึกษา วิจัย และเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน
- 5) ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยงาน องค์กร เอกชน และองค์กรอื่นๆ ด้านสิทธิมนุษยชน
- 6) จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนภายในประเทศ และผลการปฏิบัติงานประจำปี
- 7) เสนอความเห็นในกรณีที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงาน และขึ้นตรงต่อประธานกรรมการ มีหน้าที่ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ

แผนยุทธศาสตร์ 6 ปี (พ.ศ.2545-2550)

คณะกรรมการได้ให้ความเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์ 6 ปี ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “มุ่งสร้างความเป็นสถาบันที่สร้างสรรควัฒนธรรมและวิถีชีวิตสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย” ทั้งนี้ กระบวนการร่างแผนได้ให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมให้ความเห็นและนำความเห็นเหล่านั้นมาบูรณาการไว้ในแผนด้วย

แผนยุทธศาสตร์ได้กำหนดจุดเน้น (focus area) ไว้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) เด็ก เยาวชน และครอบครัว 2) การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม 3) นโยบายทางสังคม 4) ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิทธิชุมชน 5) สิทธิมนุษยชนศึกษา ซึ่งมียุทธศาสตร์หลัก 8 ประการเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ได้แก่

- 1) การพัฒนาองค์กรให้มีความเข้มแข็ง ทำงานเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของสาธารณชน
- 2) พัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ การศึกษาวิจัย ตลอดจนสนับสนุนการเคลื่อนไหว

ของประชาชน และการขับเคลื่อนทางสังคม

- 3) ผลักดันให้มีการพัฒนานโยบายการปรับปรุงกฎหมายที่เคารพสิทธิมนุษยชน
- 4) เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน และ องค์กรภาคประชาสังคม ทั้งในและต่างประเทศ
- 5) พัฒนากลไกการคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชนให้มีประสิทธิภาพและศักยภาพ
- 6) เพิ่มศักยภาพแก่ประชาชนในการคุ้มครองและการใช้สิทธิของตนตามรัฐธรรมนูญ
- 7) ปฏิบัติการเชิงรุกในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
- 8) สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้สังคมได้มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงการเคารพสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

 คุณสุรินทร์ วิจารณ์สินทร์
...การประชุมนี้เป็นเสมือนเวทีการสื่อสารระหว่าง
ประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา
ในเรื่องความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม...

แนวทางการพัฒนากระแสหลักของทุนนิยม
ที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรม เสรีภาพและการเจริญเติบโต
ทางเศรษฐกิจ โดยคาดหวังว่าจะช่วยบรรเทาปัญหาความ
ยากจนได้นั้น กำลังถูกตั้งคำถามและท้าทายจากผู้คน
ทั่วโลก สภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน
ที่เสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว กลายเป็นประเด็นเร่งร้อนให้
ประชาคมโลกร่วมกันทบทวนแนวทางการพัฒนาที่ผ่านมา
และเปิดทางให้กับการพัฒนาแบบทางเลือกหรือพัฒนา
อย่างยั่งยืนขึ้น ซึ่งปรากฏชัดเจนในการประชุมสุดยอด
ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ที่กรุงริโอ เดอ จาเนโร
ประเทศบราซิล ระหว่างวันที่ 3-14 มิถุนายน 2535

ข้อตกลงต่าง ๆ ที่ริโอ ซึ่งประกอบด้วย 1) ปฏิญญา
ริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา 2) แผนปฏิบัติการ 21
3) คำแถลงเกี่ยวกับหลักการเรื่องป่าไม้ 4) กรอบอนุสัญญา
แห่งสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
และ 5) อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
ถือเป็นพันธะที่ประเทศต่าง ๆ จะนำไปปฏิบัติ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งแผนปฏิบัติการ 21 ซึ่งได้กำหนดแนวทางในการ
บรรลุการพัฒนาอย่างยั่งยืนเอาไว้ และเพื่อให้มีการนำไป
ปฏิบัติอย่างจริงจัง จึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ
ว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน (The Commission on
Sustainable Development-CSD) ขึ้นมารับผิดชอบใน

การประชุมสุดยอดว่าด้วย การพัฒนาอย่างยั่งยืน

การติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ 21
การจัดการประชุมสุดยอดว่าด้วยการพัฒนาอย่าง
ยั่งยืนหรือที่รู้จักกันในนาม Social Summit หรือ Rio+10
ระหว่างวันที่ 26 สิงหาคม - 4 กันยายน 2545 ณ กรุง-
โจฮันเนสเบิร์ก ประเทศแอฟริกาใต้ หลังการประชุมที่ริโอ
10 ปี มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อพิจารณาและกำหนดขั้นตอน
และเป้าหมายที่ชัดเจนในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ 21
ซึ่งผู้แทนภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ได้แก่ คุณสุรินทร์
วิจารณ์สินทร์ ผู้อำนวยการกองสิ่งแวดล้อมต่างประเทศ
กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และ
คุณเรวดี ประเสริฐเจริญสุข ประธานคณะกรรมการ
ประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) ได้แสดง
ทัศนะต่อการประชุมครั้งนี้ไว้แตกต่าง หลากหลาย และ
น่าสนใจ

คุณสุรินทร์เห็นว่า **การประชุมนี้เป็นเสมือนเวที
การต่อรองระหว่างประเทศพัฒนาแล้วและประเทศ
กำลังพัฒนา** ในเรื่องความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา
สิ่งแวดล้อม ประเทศพัฒนาแล้วมีความพยายามให้ทุก
ประเทศมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเท่า ๆ กัน ในขณะที่
ประเทศกำลังพัฒนา หรือประเทศกำลังพัฒนากลุ่ม G77
จำนวน 134 ประเทศ ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย มีความ
เห็นว่าการเน้นถึงการแก้ปัญหาร่วมกันในระดับที่แตกต่างกัน

ซึ่งหมายความว่าประเทศที่ใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง
ปล่อยมลพิษออกมาจำนวนมาก และมีทุนทรัพย์หรือ
เทคโนโลยีสูงควรเข้ามาแสดงความรับผิดชอบเป็นอันดับแรก

ประเทศไทยอาจได้ประโยชน์จากการประชุม
ครั้งนี้ในแง่ความสนับสนุนด้านงบประมาณ
และเทคโนโลยีในการจัดการสิ่งแวดล้อมจากการ
ริเริ่มและดำเนินจับมือร่วมกับประเทศพัฒนาแล้ว

แผนปฏิบัติการ 21 ถือเป็นแผนด้านสิ่งแวดล้อม
ของโลก อันเกี่ยวข้องถึงประเด็นหลักๆ 4 ประเด็น ได้แก่
เศรษฐกิจ สังคม การอนุรักษ์ และจัดการระบบนิเวศน์
การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มต่างๆ และเครื่องมือที่
จะใช้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามแผน ในการประชุม
ครั้งนี้จะมีการริเริ่มและดำเนินงานร่วมกัน (initiative and
partnership) ซึ่งเป็นความร่วมมือกันทำงานระหว่าง
ประเทศต่าง ๆ โดยสมัครใจ ซึ่งไม่ปรากฏในการประชุมเมื่อ
10 ปีที่แล้วที่กรุงริโอ เดอ จาเนโร

นอกจากนี้ ประเทศแอฟริกาใต้ได้กราบบังคม
ทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เข้าร่วมการประชุม
ในครั้งนี้ ซึ่งพระองค์ท่านได้รับสั่งให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ
เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ฯ เสด็จแทนพระองค์เข้าร่วม
การประชุม โดยได้พระราชทานพระบรมราโชวาทและ

คุณเรวดี ประเสริฐธรรม

...การเติบโตทางเศรษฐกิจที่แลกมาด้วยภาระที่ชาวบ้านต้อง
ถอยออกไปจากฐานชีวิตของตนที่อยู่มานาน เช่น ล้าง
ภาคเกษตรไปอยู่ในโรงงานโดยกลายเป็นแรงงานราคาถูกได้
ก่อให้เกิดปัญหาใหม่และมีผลลูกโซ่ทางสังคม...

หลักคิดแก่คณะผู้แทนไทยว่า ต้องดูแลผลประโยชน์ของ
ชาติเป็นหลัก พร้อมทั้งได้รับสั่งให้นำแนวคิดเศรษฐกิจ
พอเพียงไปจัดแสดงนิทรรศการในการประชุมครั้งนี้ด้วย
ซึ่งถือเป็นโอกาสสำคัญที่ประเทศไทยจะได้เผยแพร่
พระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และ
สื่อมวลชนจะหันมาให้ความสนใจในการประชุมครั้งนี้
มากขึ้น ซึ่งจะช่วยในการประชาสัมพันธ์แนวคิดการพัฒน
อย่างยั่งยืน เนื่องจากแผนปฏิบัติการ 21 ถือเป็นแผนของ
โลกและของคนไทยทั้งประเทศ ไม่ใช่แผนของหน่วยงาน
ใดหน่วยงานหนึ่ง ดังนั้น ทุกภาคส่วนในสังคมของไทยจึง
ควรได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นไม่ทางตรงก็
ทางอ้อม

คุณเรวดีฯ ได้เติมเต็มมุมมองของภาครัฐเพื่อให้
ภาพการประชุมในครั้งนี้สมบูรณ์ขึ้นว่า **การประชุมในครั้งนี้
มีนัยสำคัญต่อทิศทางการพัฒนาของประเทศไทย
อย่างมาก** เพราะที่ผ่านมากระแสการค้าเสรีค่อนข้างเป็น
กระแสหลัก มีการให้ความสำคัญกับการขยายการค้า
โดยเชื่อว่าจะทำให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตและก่อให้เกิด
การจ้างงาน และหากมีกฎเกณฑ์มาควบคุม น่าจะช่วย
ให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมได้ ดังปรากฏอยู่ภายใต้ข้อ
ตกลงขององค์การการค้าโลก หรือผ่านมาทางโครงการ
ขนาดใหญ่ที่ได้รับการช่วยเหลือจากธนาคารเพื่อการ
พัฒนาแห่งเอเชีย หรือเงินกู้จากกองทุนการเงินระหว่าง
ประเทศ ซึ่งล้วนมีส่วนกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ
มาโดยตลอด

แต่ตลอดเวลา 10 ปีที่ผ่านมาหลังจากการประชุม

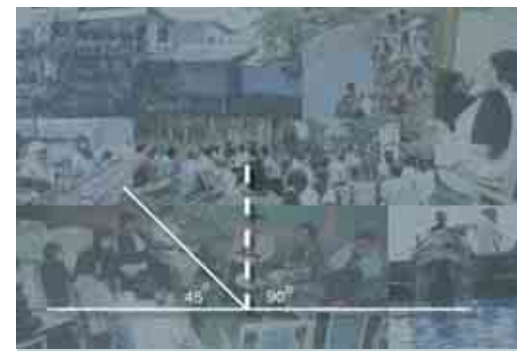
ทีริโอ การเติบโตทางเศรษฐกิจที่แลกมาด้วยการที่
ชาวบ้านต้องถอยออกไปจากฐานชีวิตของตนที่อยู่มานาน
เช่น ละทิ้งภาคเกษตรไปอยู่ในโรงงานโดยกลายเป็นแรงงาน
ราคาถูกได้ก่อให้เกิดปัญหาใหม่และมีผลลูกโซ่ทางสังคม
ตามมา โครงการขนาดใหญ่ต่าง ๆ ไม่ได้สะท้อนความ
เจริญจริง แต่กลับเกิดความขัดแย้งมากขึ้น คงต้อง
ตั้งคำถามว่าแนวทางการพัฒนาที่ใช้อยู่ได้ให้หลักประกัน
ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองกับคนส่วนใหญ่ของ
ประเทศโดยเฉพาะคนยากจนมากแค่ไหน

ความสำเร็จของการประชุมอยู่ที่การมีส่วนร่วม
อย่างแท้จริงของประชาชน

กป. อพช. มีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวให้
ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการสะท้อนความคิดเห็น
และปัญหาของพวกเขาในการประชุมสุดยอดว่าด้วยการ
พัฒนาอย่างยั่งยืน แต่เอกสารรายงานผลความก้าวหน้า
ด้านสิ่งแวดล้อมในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาค่อนข้างฉาบฉวย
ไม่ได้คำนึงถึงรายละเอียดและไม่ได้แทรกความคิดเห็น
ของประชาชนเท่าที่ควร รายงานของรัฐจึงค่อนข้างเป็นไป
ในทางบวก การจัดเวทีภาคประชาชน โดยเฉพาะกลุ่ม
ชายขอบเพื่อระดมความคิดเห็นอย่างที กป.อพช. ได้
ดำเนินการจึงนับเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของภาค
ประชาชนอย่างแท้จริงที่จะเสนอเอกสารทางเลือกต่อ
สาธารณะและที่ประชุม ซึ่งจะไม่หยุดอยู่เพียงแค่นี้ แต่จะ
มีการนำผลการประชุม Rio+10 มาพูดคุยและดำเนินการ
อย่างต่อเนื่องต่อไป

มุมมองก่อน

“มุมมองสิทธิ์” ฉบับแรกที่ปรากฏอยู่ในมือของผู้อ่านฉบับนี้ ไม่เพียงแต่เปิดพื้นที่
หรือเวทีเพื่อสื่อความเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยเท่านั้น หากแต่ต้องการ
แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และบทเรียนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน
ด้านสิทธิมนุษยชน เผยแพร่ไปสู่ประชาคมโลก นอกจากนี้ เรายังเปิดพื้นที่หรือเวทีให้กับ
ความเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอาเซียนอีกด้วย

“มุมมองสิทธิ์” ฉบับนี้ได้สะท้อนมุมมองอันลุ่มลึกของ ศ.เสนาห์ จามริก ประธาน
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในเรื่องสิทธิชุมชนซึ่งในสังคมไทยถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน
เพราะเป็นสิทธิในการมีและดำรงชีวิต รวมถึงสิทธิในการกำหนดใจตนเอง (right to self-
determination) และสิทธิในการพัฒนาของคนในชุมชน คนในชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
คนเล็กคนน้อยในสังคมไทย

ด้วยความเข้มแข็งจากการรวมตัวของคนเล็กคนน้อยที่เป็นฐานรากสุดของสังคม
เท่านั้น จึงสามารถปกป้องคุ้มครองสิทธิของชุมชน สิทธิในการพัฒนา ตลอดจนสร้าง
ภูมิคุ้มกันต่อกระแสบริโภคนิยมที่กำลังทำลายและรุกรานฐานทรัพยากรธรรมชาติทั่วโลกได้

“มุมมองสิทธิ์” แม้เป็นกลไกเล็กๆ กลไกหนึ่งในสังคมไทยหรือสังคมโลก แต่ก็มีควม
มุ่งมาดปรารถนาที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการ ให้ชุมชนท้องถิ่นได้เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย
ประชาสังคม (local civil society) และหากมีกลไกที่สามารถจัดการให้มีการเชื่อมต่อ
ถึงกันกับเครือข่ายประชาสังคมในประเทศอื่นๆ ทั่วโลกได้ ก็จะทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า เครือข่าย
ประชาสังคมโลก (global civil society)

ฉบับนี้ ได้เกิดปริณทลสารธารณะให้สามัญชนที่เห็นคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีแห่ง
ความเป็นมนุษย์ได้ติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เพื่อมุ่งสร้างชุมชนแห่ง
การเรียนรู้ ที่จะช่วยปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในที่สุด

ประเสริฐธรรม

โปรดส่ง

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ประธานกรรมการ : ศ. เสน่ห์ จามริก

กรรมการ : นายจรัล ดิษฐาอภิชัย คุณหญิงจันทน์ สันตะบุตร
นางสาวนัยนา สุภาพิ่ง ศ.(เกียรติคุณ) ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี
นายสันต์ พานิช นายสุทิน นพเกตุ นางสุนี ไชยรส นายสุรสิทธิ์
โกศลนาวัน คุณหญิงอัมพร มีสุข นางสาวอาภร วงษ์สังข์

มุมมองสิทธิ เป็นจดหมายข่าว จัดทำโดยสำนักงาน
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีวัตถุประสงค์เพื่อ
เป็นสื่อในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข้อคิดเห็นกับ
ประชาชน หน่วยงาน และ องค์กรต่างๆ ซึ่งปฏิบัติงาน
เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ข้อคิดเห็นที่ปรากฏใน
เอกสารไม่จำเป็นต้องสะท้อนความเห็น หรือนโยบาย
ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือของ
สำนักงานฯ การเผยแพร่บทความหรือข้อมูลที่ปรากฏ
ไม่ว่าจะเป็นบางส่วนหรือทั้งหมด สามารถกระทำได้ ทั้งนี้
ขอได้โปรดอ้างอิงแหล่งข้อมูล

บรรณาธิการบริหาร : นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์
เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กองบรรณาธิการ : นางสาวอัจฉรา ฉายากุล นางสาวธัญญา
ใจดี นางสาวปิยนุช ฐิติพัฒนะ

คณะบรรณาธิการยินดีรับข้อคิดเห็น บทความ หรือ
ใบสมัครเป็นสมาชิก โดยสามารถส่งไปที่
มุมมองสิทธิ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
เลขที่ 422 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กทม. 10330
โทรศัพท์ 0 2219 2953 โทรสาร 0 2219 2940
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ right_angle@nhrc.or.th
หรือสามารถอ่าน **วงจรกิจ** ได้ที่ www.nhrc.or.th

ใบสมัครเป็นสมาชิก มุมมองสิทธิ

ชื่อ

ตำแหน่ง

องค์กร/สถาบัน

ที่อยู่